העזרה החשובה של חיזבאללה למוג'תבא

written by ד"ר יוסי מנשרוף | 24.08.2026
מכתב שבועת האמונים ששיגר חזבאללה במהלך יולי 2026 למנהיגה החדש של איראן, מוג'תבא ח'אמנהאי, ותשובתו הפומבית של האחרון, אינם רק מחווה טקסית בין טהראן לחזבאללה, "היהלום שבכתר" של מערך השלוחים האיראני.

מדובר באירוע בעל משמעות פוליטית ואידאולוגית עמוקה, שנועד לבסס את מעמדו של מוג'תבא כמנהיג החדש של איראן, דווקא בתקופה שבה הלגיטימיות שלו נתונה במחלוקת הן בתוך איראן והן מחוצה לה. העובדה שחיזבאללה מיהר להישבע לו אמונים מעניקה לו חותמת הכשר מצד הנכס האסטרטגי החשוב ביותר של המשטר האיראני, ומסייעת לו להציג רציפות מלאה עם דרכו של אביו, עלי ח'אמנהאי.

הצורך של מוג'תבא בחיזוק מעמדו נובע בראש ובראשונה מנסיבות עלייתו לשלטון. בניגוד לעקרונות שעליהם התבססה המהפכה האסלאמית מאז 1979, העברת מוסד המנהיגות מאב לבן מעניקה למשטר אופי שושלתי, המזכיר דווקא את המונרכיה שהמהפכה ביקשה להפיל.

במשך עשרות שנים הציגו מנהיגי איראן את הרפובליקה האסלאמית כמשטר המבוסס על כישוריו וסמכותו הדתית של המנהיג, ולא על ירושה משפחתית. הכתרתו של מוג'תבא מערערת את הנרטיב הזה ועלולה לעורר ביקורת גם בקרב חוגים המזוהים עם המשטר.

לכך מצטרפים דיווחים שלפיהם ראש לשכתו של עלי ח'אמנהאי, עלי-אצע'ר חג'אזי, איש סודו ונאמנו של ח'אמנהאי שליווה אותו מאז בחירתו למנהיג ב-1989, העיד במהלך המגעים שקדמו לבחירת המנהיג החדש שח'אמנהאי עצמו לא תמך במינוי בנו ליורשו.

דיווחים אלה פוגעים עוד יותר בלגיטימיות של מוג'תבא, משום שהם שוללים ממנו אפילו את הטענה שהוא מגשים את רצונו האחרון של אביו. במצב כזה, כל גילוי תמיכה מצד גורמים מרכזיים בציר ההתנגדות מקבל חשיבות מיוחדת.

גם תדמיתו האישית של מוג'תבא מחייבת אותו להשקיע בביסוס מעמדו. במשך שנים נקשר שמו במוקדי הכוח הקשוחים ביותר של המשטר, ובציבור האיראני התגבשה סביבו תדמית של דמות קיצונית וניצית, המזוהה עם דיכוי פנימי ועם קו אידאולוגי בלתי מתפשר.

תדמית זו מקשה עליו להיתפס כמנהיג המאחד את כלל המחנות במערכת הפוליטית האיראנית. משום כך, הוא זקוק להפגנות נאמנות פומביות מצד בעלי בריתו האזוריים כדי להמחיש שסמכותו מתקבלת לא רק בטהרן אלא בכל מחנה ההתנגדות.

תדמיתו הבעייתית של מוג'תבא מתחדדת לאור דיווחים אופוזיציוניים לפיהם מי שמילא תפקיד ראשי בדחיפה למינויו כמנהיג הוא מקורבו, חוסין טאא'ב. האחרון הוא דמות מושמצת בציבוריות

האיראנית בשל תפקידו הבכיר בדיכוי הציבור כמפקד הבסיג' (2007-2009) וכראש ארגון המודיעין במשה"מ (2009-2022).

תרומת חיזבאללה לביסוס מנהיגותו של מוג'תבא

על רקע זה יש להבין את מכתבו של חיזבאללה. במכתב הצהיר הארגון שנאמנותו למוג'תבא היא למעשה נאמנות ל"אמאם הנעלם" (שלפי השיעה נכנס להיעלמות בשנת 941 ועתיד להתגלות באחרית הימים ולגאול את השיעים), משום שהמנהיג הוא "סגנו ונציגו בתקופת ההיעלמות".

בכך העניק חיזבאללה למוג'תבא את מלוא הלגיטימציה הדתית שמעניקה תורת "שלטון חכם ההלכה", והבהיר שמבחינתו אין כל הבדל בין סמכותו של המנהיג החדש לבין זו של ח'מינאי ושל אביו, עלי חא'מנהאי.

יתרה מכך, הארגון התחייב להמשיך תחת הנהגתו "לשאת את דגל האסלאם", להמשיך בג'יהאד ובהקרבה ולהוביל את מחנה ההתנגדות עד ל"ניצחון האלוהי". זוהי הצהרה החורגת מעבר לנאמנות פוליטית רגילה, ומעניקה למוג'תבא מעמד של סמכות דתית ואסטרטגית גם מחוץ לגבולות איראן.

כבר בהצטרפותו למלחמת "שאגת הארי" הוכיח חיזבאללה שהוא מוכן ליטול סיכון עצום, ולפעול באופן מובהק נגד האינטרס הלבנוני, במסגרת נאמנותו המוחלטת לאיראן.

למעשה, כבר במרץ 2018, הדגיש נסראללה בנאומו בפני אזרחים איראנים המתגוררים בלבנון, שנאמנותו למנהיג ח'אמנהאי "חזקה יותר מהחוקה הלבנונית, והתגאה ש"אמונתנו בשלטון חכם ההלכה שונה מזו של איראנים רבים שמקבלים את ההגות הזו כי היא חזקה יותר".

הדיווח, שפורסם באתר החדשות האיראני השמרני "פרדא ניוז", הביך את חיזבאללה ולכן הוסר והוכחש. ממילא, שבועת האמונים הנוכחית אינה מהווה תפנית, אלא ביטוי פומבי נוסף לנאמנות העמוקה שהארגון מפגין זה שנים כלפי מוסד המנהיג, שחיזבאללה רואה בו מקור סמכות דתי ופוליטי עליון.

החשיבות של מכתב חיזבאללה נובעת מכך שהארגון התיישר עם ניסיון המשטר להציג את המנהיג כנציגו של "האמאם הנעלם", אף שהחוקה משנת 1989 הפרידה בין ה"ולאית" (שליט דתי) ל"מרג'עית" (סמכות דתית עליונה), בניגוד לחוקה המקורית ממרץ 1979.

מינויו של עלי ח'אמנהאי

כזכור, עם מינויו, ח'אמנהאי, אביו של מוג'תבא, הוקפץ בן ליל ב-1989 מדרגת למדנות בינונית (חג'ת אל-אסלאם) לדרגת אייתוללה, וב-1994, הכריז על עצמו כמרג'ע תקליד (סמכות הלכתית בכירה).

כעת, נראה שמוג'תבא, שאינו חש בטוח דיו כדי להציג עצמו כאייתוללה, פועל בהדרגה להכרה בו כסמכות דתית בכירה בעוד כמה שנים, והמכתב של חיזבאללה הוא לבנה חשובה בדרך להשגת היעד הזה.

גם מכתב התשובה של מוג'תבא לחיזבאללה, שפורסם ב-26 ביולי, מעיד שהוא מבקש להציג רציפות מלאה עם מדיניות אביו. חשוב לציין כי עד כה, ההתכתבות הישירה בין מוג'תבא לבין אחד מארגוני מערך השלוחים של איראן התקיימה רק מול חיזבאללה, מה שמדגיש את מעמדו הייחודי בעיני המנהיג החדש.

מוג'תבא הדגיש שאיראן מוסיפה לראות בהגנה על חיזבאללה ובתמיכה בו מדיניות אסטרטגית, ושלמרות היחלשותו המשמעותית, היא מוסיפה לראות בו כ"חלוץ הקבוצות הג'יהאדיסטיות".

מוג'תבא אף ציין שהרפובליקה האסלאמית מחויבת לסעיף הראשון במזכר ההבנות, המחייב נסיגה ישראלית מלאה מלבנון, הגם שהיא אינה פועלת לפי שעה לאכוף זאת. בכך הבהיר שטהרן תמשיך להתערב בסוגיית הנשק של חיזבאללה ותוסיף לראות בארגון שחקן מרכזי בזירה הלבנונית, בניגוד לעמדתן של מדינת לבנון, ארה"ב ישראל שמבקשים לפרקו מנשקו.

לא פחות משמעותית הייתה מחויבותו האידאולוגית של מוג'תבא לדרך ההתנגדות. הוא שיבח את תושבי דרום לבנון על הקרבתם, קבע ש"לא נותרה דרך מלבד הג'האד וההתנגדות", והביע ביטחון מלא בכך שהאל יעניק בעתיד ניצחון נוסף למחנה ההתנגדות.

בכך אימץ כמעט במלואה את הרטוריקה שאפיינה את אביו במשך עשרות שנים, והעביר מסר ברור כי חילופי ההנהגה בטהראן אינם מלווים בשינוי אסטרטגי. בסיכומו של דבר, חילופי המכתבים בין חיזבאללה למוג'תבא ח'אמנהאי אינם אירוע סמלי, אלא נדבך חשוב בבניית הלגיטימיות הדתית והפוליטית של המנהיג החדש.

בעוד שבתוך איראן ניצב מוג'תבא בפני צומת בעייתית בשל הסתירה בין מינויו להגות השלטון, בשל הדיווחים באיראן שאביו לא תמך במינויו ובשל תדמיתו הציבורית הקיצונית, מחוץ לאיראן הוא זוכה לגיבוי פומבי מן הארגון החשוב ביותר בציר ההתנגדות.

מבחינת המשטר, שבועת האמונים של חזבאללה אינה רק הצהרת נאמנות אלא ניסיון להציג את מג'תבא כממשיך הבלעדי והלגיטימי של דרכו של אביו ח'אמנהאי וכמנהיג החדש של כלל מחנה ההתנגדות האזורי. תדמית זו אמורה להקנות לו יוקרה ולפצות, לפחות חלקית, על סימני השאלה סביב עצם מינויו למנהיג.

פורסם בישראל היום, בתאריך 11 אוגוסט 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.